

Hyvinvointiala HALI ry
sote-uudistuksen toimeenpanosta

Kohti uutta sotea

22.10.2021

Sisällys

1

**Yksityinen sosiaali-
ja terveystalveluala
& HALI ry**

2

**Uusien sote-
lakien reunaehdot**

3

**HALIn toimivan
soten resepti**

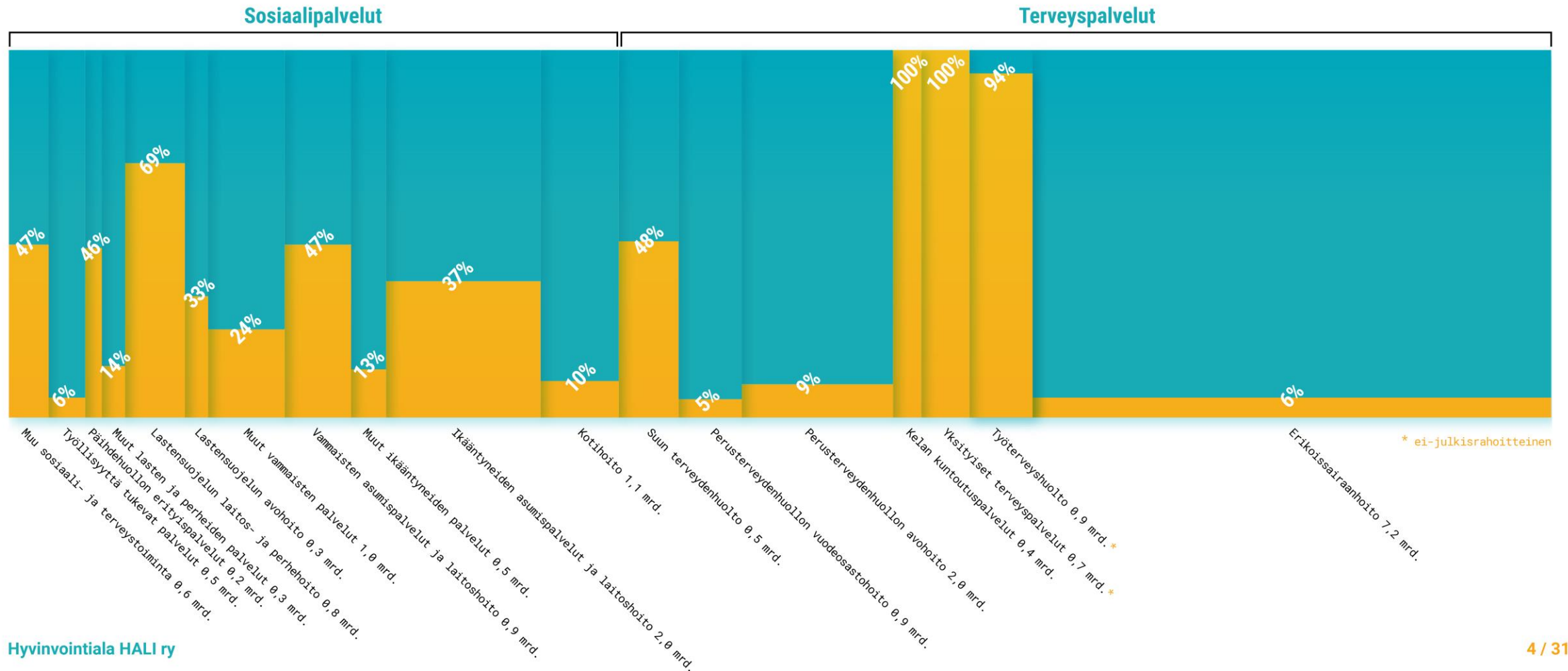
HALI ry kannustaa hyödyntämään yrityksiä ja järjestöjä sote-palvelutuotannossa täysimääräisesti. Yritykset ja järjestöt tarjoavat laadukkaita palveluita kustannustehokkaasti ja vastaavat sote-palveluita kehittävästä innovaatiotyöstä.

Palveluntuottajien vertailun avulla voidaan varmistua siitä, että asiakkaiden käytössä on parhaat mahdolliset palvelut. Samalla luodaan kannusteet sote-järjestelmän kehittymiselle. Hyvinvointialueiden tulisi ottaa vertailu kiinteäksi osaksi toimintatapojaan.

Sote-palvelut tuottajan mukaan

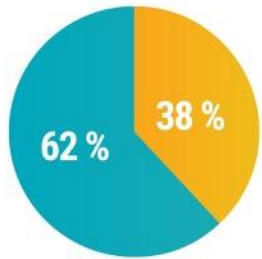
Julkisrahoitteinen osuus: ■ Julkinen ■ Yritykset ja järjestöt

Yksityinen sote-ala

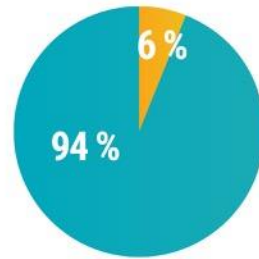
■ Julkinen ■ Yritykset ja järjestöt

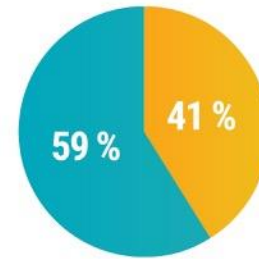
**Julkisrahoitteiset
sosiaalipalvelut**

**Ikääntyneiden
tehostettu
palveluasuminen,
päiviä**

**Julkisrahoitteiset
terveyspalvelut**

**Hammas-
lääkärikäynnit**

**Kehitys-
vammaisten
autettu asuminen,
päiviä**

Hyvinvointiala HALI ry

HALIn tavoitteena on turvata kaikille suomalaisille, asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta, oikeus hyvään hoitoon ja hoivaan.

→ Suomessa sote-alalla

- **18 200** yritystä
- **10 000** järjestöä
- Yksityisellä sote-alalla **137 000** työllistä

→ HALI ry on yksityisten sote-alan yritysten ja järjestöjen suurin työnantaja- ja edunvalvontaorganisaatio

- HALIn jäsenistöä ovat yhtä lailla suuret, tuhansia ammattilaisia työllistävät sote-yritykset, kuin myös pienet, muutaman hengen yritykset ja järjestöt.
- Jäsenistön toimintakenttä kattaa muun muassa terveyspalvelut, varhaiskasvatuksen, kuntoutuksen, ensihoidon ja ikäihmisten palvelut.
- HALIn jäsenet työllistävät yli **95 000** sote-alan ammattilaista
- HALI ry on Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.

Sote-järjestelmän iso kuva

Hoidon ja hoivan tarve kasvaa

Vuonna 2040 yli 85-vuotiaita on yli kolme kertaa nykyistä enemmän.

Viikon hoitotakuun (hallitusohjelmakirjaus) ulkopuolella 18 000 asiakasta

Suomalaiset jonottavat ja koronakriisi on kasvattanut hoitojonoja entisestään. Myös piiloon jäävää hoitovelkaa on kasvanut.

Tulevaisuudessa jokaisella eurolla on saatava yhä enemmän palveluja

Tehokkuutta kasvattamalla voidaan turvata sote-palvelut hoitokulujen kasvusta ja taloudellisen huoltosuhteen heikentymisestä huolimatta.

Sote-järjestelmän iso kuva

→ Hoidon ja hoivan tarpeen kasvu

Vanhusväestön suhteellinen osuus kasvaa ja samalla kasvaa palveluiden tarve. Hoidon ja hoivan tarve kasvaa selvästi vuoden 2025 jälkeen.

→ Suomessa hoitojonot ovat liian pitkät

Suomessa hoitojonot ovat inhimillisesti tarkasteltuna aivan liian pitkät. Suomalainen hoitotakuu on eurooppalaisessa vertailussa löyhä.

→ Verorahat tehokkaampaan käyttöön

Työikäisten osuus vähenee, väestö vanhenee ja veronmaksajat siirtyvät palvelujen käyttäjiksi. Lääketieteen kehitys tuo tarjolle uusia hoitokeinoja, mikä taas kasvattaa kuluja. Sote-palvelut pitää saada tehokkaiksi, laadusta tinkimättä.

→ Toimivat julkiset palvelut toisivat tasa-arvoa

Tällä hetkellä julkinen terveydenhuolto on tukossa. Jonossa ovat ne, joilla ei ole vaihtoehtoa. Julkinen terveydenhuolto pitää saada kuntoon, jotta eriarvoistuminen pysähtyy. Yksityiset yritykset ja järjestöt voisivat auttaa.

Hyväksi todettuja keinoja

**Palvelusetelillä
kyetään purkamaan
hoito- ja palvelujonot,
lisäämään asiakkaan va-
linnanvapautta ja kehittä-
mään sote-järjestelmää**

**Järjestöjen
hyödyntäminen**

**Monituottajuudella
saavutetaan
palveluiden hy-
vä saatavuus ja
kustannustehokkuus**

**Innovaatioiden
ja digitalisaation
hyödyntäminen**

Hyväksi todettuja keinoja

→ Monituottajuus

Kaikkien tuottajien hyödyntämisellä saavutetaan kattava palveluverkko, kustannustehokkuutta ja tuki innovaatiotyölle. Rinnakkaiselo tarjoaa vertailukohdan julkiselle tuotannolle.

→ Palveluseteli

Palvelusetelin on seurattava julkisen oman tuotannon kustannuksia. Palvelusetelin arvon on oltava sellainen, että seteli on asiakkaalle aito vaihtoehto.

→ Uusin teknologia ja innovaatiot

Yritykset ja järjestöt ohjaavat sote-palveluiden digitalisaation hyödyntämiseen liittyviä ratkaisuja. Yksityisen kehittämät järjestelmät ovat myös julkisen käytettävissä osana kumppanuuksia.

→ Järjestöjen hyödyntäminen

Järjestöt tarjoavat muun muassa korvaamatonta asiantuntija-apua, vapaaehtoistyötä ja vertaistukea.

Saavutettuja tuloksia

Tehokkuus ja laatu:

Ulkoistetuilla terveysasemilla jopa 5 kertaa nopeampi hoitoon pääsy.

Kustannustehokkuus:

Vuotuinen kustannuskehitys laskenut terveysasema-ulkoistuksilla 5,9 % → 2,1 %.

Asiakastyytyväisyys:

Yksityisiä sote-palveluja pidetään asiakaslähtöisinä, laadukkaina sekä joustavina.

Vertaistukea ja erityisosaamista

Järjestöt yhdistävät joustavasti ammatillisen osaamisen ja vapaaehtoistyön, sekä tarjoavat vertaistukea.

Saavutettuja tuloksia

→ Tehokkuus, laatu ja erityisosaaminen

- Vuonna 2021 **58 terveysasemaa** (kaikkiaan 510 julkisesta terveysasemasta) yksityisen palveluntuottajan vastuulla.
 - 25 kuntaa on ulkoistanut valtaosan sote-palveluistaan yksityiselle
 - Ulkoistetuilla terveysasemilla **2,6 kertaa nopeampi** hoitoon pääsy (HALIn selvitys)
 - Suurissa kaupungeissa hoitoon pääsy **jopa viisi kertaa nopeampaa**
- Järjestöt tarjoavat vertaistukea ja erityisosaamista, mitä ei ole mistään muualta saatavilla. Järjestöjen vapaaehtoistyö on merkittävä lisäresurssi sote-järjestelmän kokonaisuudessa. Järjestöjen apu tavoittaa myös muiden tukiverkkojen ulkopuolelle jääneet.

Saavutettuja tuloksia

→ Vastaajista pitää yksityisiä sosiaali- ja terveystuottajia:

58%

asiakaslähtöisinä

56%

laadukkaina

51%

joustavina

- Palvelun laatu ja nopea hoitoon pääsy ovat kansalaisille tärkeimmät tekijät valittaessa itselleen sopivinta sote-palveluiden tuottajaa (Aula research 2021)

→ Asiakastyytyväisyys ja kustannustehokkuus

- Ulkoistuksilla on saavutettu kustannustehokkuutta, **kustannusten kasvu laskenut 2,1 prosenttiin** ulkoistuksia edeltäneestä 5,9 % (Valor 2020).
- Kotihoidossa yksityisten tuottamilla alueilla asiakashoitotunnin **kustannus on ollut n. 35 % kuntien keskimääräistä kustannusta edullisempi**. Seurantaselvitysten perusteella palvelutuotannon kustannustaso ei kuitenkaan tarkoita matalampaa asiakkaan hoidon laatua.

The background is a solid teal color. Scattered across the surface are several white megaphones, some pointing towards the viewer and others angled away. The megaphones are rendered with soft shadows, giving them a three-dimensional appearance. A thin, light-colored rectangular border is visible, framing the central text area.

Uusien sote-lakien reunaehdot

Sote-lakien reunaehdot

1

Hyvinvointialueilta edellytetään riittävää omaa tuotantoa, hyvinvointialue arvioi itse riittävyyden tason

2

Kokonaista palvelualaa tai sektoria ei voi ulkoistaa, mutta monituottajuutta on mahdollista hyödyntää jopa määrällisesti nykyistä enemmän

3

Palvelustrategiaa laadittaessa tulee huomioida kustannusvaikutavuus, elinvoima ja monituottajuus

4

Sote-uudistus edellyttää hyvinvointialueilta laajempaa järjestöyhteistyötä

5

Kynnys ostopalvelusopimusten mitätöinneille ja irtisanomisille on korkea

6

Sopimusten reilu siirtymä

Hyvinvointi- alue arvioi itse riittävän oman tuotannon tason

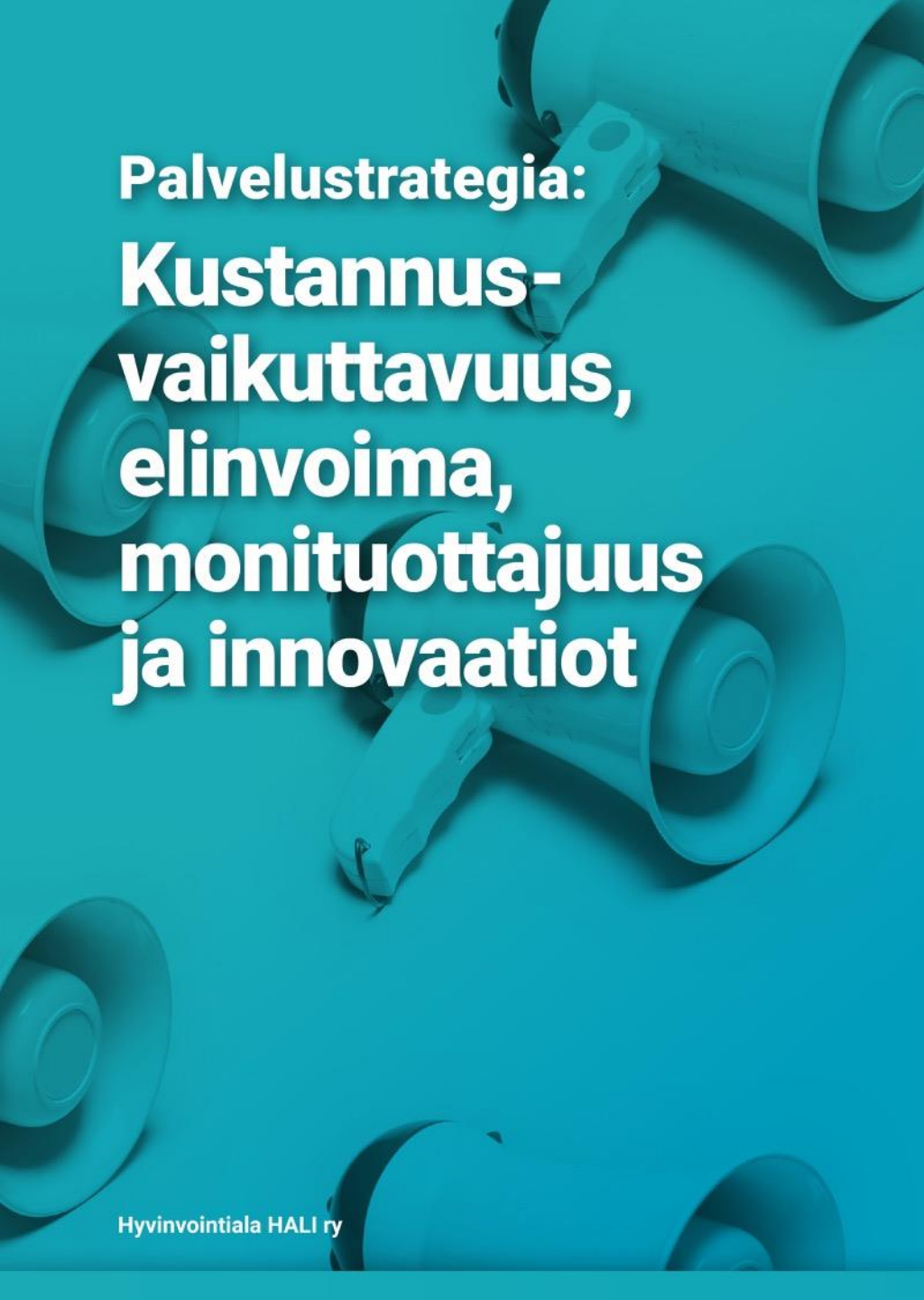

➔ Hyvinvointialue määrittelee itse miten paljon se haluaa käyttää yrityksiä ja järjestöjä

- Alueilta ei edellytetä tiettyä määrällistä tai prosentuaalista oman palvelutuotannon osuutta.
- Tiettyjen palvelukokonaisuuksien osto on edelleen sallittua, samoin esimerkiksi terveysasemien ulkoistukset.
- Hyvinvointialue itse lähtökohtaisesti määrittää sen, mikä on riittävä määrä omaa palvelutuotantoa ja minkä verran se hankkii ulkoa. Oma tuotanto ei tarvitse olla joka toiminnossa.

Monituottajuutta on mahdollista hyödyntää laajasti

- Hyvinvointialue päättää siitä, mitä palveluja se hankkii yksityiseltä tai järjestöiltä
- Monituottajuutta voi ja kannattaa käyttää laajasti. Yrityksiltä ja järjestöiltä voi hankkia palveluja myös määrällisesti nykyistä enemmän – joskaan ei koko palvelutuotantoa millään sektorilla
- Kaikkia sosiaali- ja terveyspalveluja voi hankkia ja ulkoistaa:
 - Kaikkia vanhusten ja vammaisten palveluja
 - Kokonaisia terveyskeskuksia (ml. neuvolapalvelut)
 - Suun terveydenhuollon palveluja, esimerkiksi palvelusetelein tai muin hankinnoin
 - Erikoissairaanhoidon toimenpiteitä
 - Lastensuojelun palveluja
 - Ensihoidon palveluja
 - Alihankintaa ei ole rajoitettu prosenttiosuuksin

Palvelustrategia: Kustannus- vaikuttavuus, elinvoima, monituottajuus ja innovaatiot

➔ Palvelustrategia asettaa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet ja sote-palveluiden toteutustavat

- Palvelustrategiassa huomioon otettavia asioita:
 - palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
 - kustannusvaikuttavuus
- Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa:
"palvelustrategiassa voidaan ottaa huomioon, miten palvelustrategia tukee paikallista elinvoimaa ja monituottajuutta sekä tukee toimialan innovaatioiden kehittymistä".

Sote-uudistus edellyttää hyvinvointialueilta laajempaa järjestöyhteistyötä

- ➔ **Hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä alueensa järjestöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi**
 - Käytännössä tämä voi tarkoittaa muun muassa:
 - asukkaiden ohjaamista järjestöjen toiminnan pariin
 - toimitilojen luovuttamista
 - avustusten myöntämistä järjestöille
 - Järjestöjen toimintaedellytysten ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen
- ➔ **Hyvinvointialueiden ja kuntien on nimettävä järjestöyhteistyön vastuhenkilö**
- ➔ **Hyvinvointialueen on neuvoteltava vuosittain alueensa kuntien ja hyte-toimijoiden (yritykset ja järjestöt) kanssa**

Kynnys ostopalvelu- sopimuksien mitätöinnille- ja irtisanomiselle on korkea

Mitätöinnit toimeenpanolain 29.1 § 1 kohdan perusteella

- Huomioitava suhteellisuusperiaate: mitätöinti vain siinä laajuudessa, kuin se on välttämätöntä.
- Hyvinvointialueen on neuvoteltava sopimusosapuolten kanssa.

Mitätöinnit toimeenpanolain 29.1 § 2 kohdan perusteella

- Mitätöinnin edellytyksenä ilmeisyys siitä, ettei hyvinvointialue ostopalvelusopimuksen johdosta tosiasiallisesti vastaa järjestämisvastuustaan.
- Ostopalvelusopimuksen on muodostettava merkittävä osa hyvinvointialueen käyttömenoista.
- Ostopalvelusopimuksen on koskettava järjestämisvastuun näkökulmasta keskeistä tehtävää.
- Huomioitava suhteellisuusperiaate: mitätöinti vain siinä laajuudessa, kuin se on välttämätöntä.
- Hyvinvointialueen on neuvoteltava sopimusosapuolten kanssa.

Irtisanomiset toimeenpanolain 29.3 § perusteella

- Edellytyksenä se, ettei hyvinvointialueella ole ilman irtisanomista mahdollisuutta vastata järjestämisvastuustaan tai ettei hyvinvointialueella ole yhden taikka useamman toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävää tehtäväalaa tai laajaa tehtäväkokonaisuutta koskevan ostopalvelusopimuksen johdosta riittävää omaa palvelutuotantoa.
- Huomioitava suhteellisuusperiaate: irtisanominen vain siinä laajuudessa, kuin se on välttämätöntä.
- Hyvinvointialueen on neuvoteltava sopimusosapuolten kanssa.

Sopimusten reilu siirtymä

→ **Selvästi valtaosa sopimuksista ei ole ristiriidassa uusien lakien kanssa ja jatkuu siis ennallaan**

→ **Ne sopimukset, joissa on ulkoistettu sellaisia palveluita, joita uuden lain nojalla ei voi hankkia, tulee ensisijaisesti neuvotella ja sopia sellaisiksi, että ne täyttävät uuden lain vaatimukset**

- Jos jotain sopimusta ei yrityksistä huolimatta saada muutettua uuden lain mukaiseksi, tulee neuvotella siitä, millaisella kumppanuudella voidaan jatkaa.

→ **Sopimusten reilu siirtymä**

- Hyvinvointialueille siirtyy lukuisia saman tuottajan sopimuksia. Kukin sopimus on kuitenkin oma erillinen kokonaisuutensa ja sopimusehdot tulee ymmärtää osana tätä kokonaisuutta
 - Sopimuksista ei tule valita edullisimpia ehtoja "rusinat pullasta" -tapaan.

→ **VATEn ei ole asianmukaista tehdä siirtyviin sopimuksiin heikennyksiä (irtisanomisia lukuun ottamatta), sillä VATElla ei ole poliittista toimivaltaa**

- VATE on kuitenkin oikea taho päättämään rutiininomaisista vuotuisista hinnankorotuksista.

→ **Järjestöjen tuottajasopimusten kattavuus on sote-toimeenpanon kynnyksellä paikoin heikko**

- Kunnat ovat odottaneet sote-uudistuksen toteutumista, eivät ne täten ole tehneet vuoden yli siirtyviä sopimuksia entiseen tapaan. Asia on huomioitava tuotantorakennetta suunnitellessa: siirtyvien sopimusten määrällä toteutettuna on järjestöjen rooli "alimitoitettu".

HALIn toimivan soten resepti

Toimivan soten resepti

1

Neuvottelualueen hyvinvointi-
alueen ja alueen yritysten
välillä edistämään yhteistyötä

2

Tuotantokustannusten
läpinäkyvyys hyvin-
vointialueen omassa
palvelutuotannossa

3

Palveluntuottajien
vertailulla kohti parempaa
sote-järjestelmää

4

Palvelusetelin
arvo kuntoon

Hyvinvointialueen ja yritysten säännöllinen yhteydenpito neuvotteluelimen kautta

- ➔ **Hyvinvointialueen on tehtävä säännöllistä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen ja yritysten kanssa, muun muassa neuvoteltava vähintään kerran vuodessa järjestöjen ja yritysten kanssa**
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö tulee ymmärtää laajana kokonaisuutena ja yhteistyö kannattaa ulottaa myös hyvinvointialueella toimiviin yrityksiin kattavasti
 - Säännöllinen yhteydenpito hyvinvointialueen ja yritysten välillä edesauttaa alueen asukkaiden palvelutarpeeseen vastaamista, innovaatiotyötä ja kumppanuutta, sekä täten hyte-työtä.
- Osalla hyvinvointialueista on jo ennen sote-uudistusta perustettu järjestöneuvottelukuntia. Vastaava *yritysneuvotteluelin* olisi tarkoituksenmukainen julkisen ja yksityisen yhteistyön edistämiseksi
 - Kukin hyvinvointialue voi vapaasti päättää alueensa yhteistyörakenteista.

Hyvinvointialueen omien tuotanto-kustannusten on oltava läpinäkyviä

- ➔ Yksityisen ja julkisen palvelun vertailu vaatii, että hyvinvointialue tuntee julkisen palvelutuotantonsa kustannukset
- ➔ Mitä julkisesti tuotettu palvelu oikeasti maksaa veronmaksajalle? Tieto julkisen oman palvelutuotannon tuotantokustannuksista on selvitettävä ja jaettava avoimesti
- ➔ Hyvinvointialueen oman tuotannon kustannusten läpinäkyvyys
- ➔ Järjestäjän ja tuottajan erottaminen tukee palveluntuottajien vertailua, kun järjestäjä asettaa itsensä objektiiviseksi palveluntuottajien tarkastelijaksi. Samalla tuotannon läpinäkyvyys lisääntyy ja kustannusten hallintaan sekä laadun parantamiseen saadaan työkaluja
 - Palkkaharmonisaatio johtaa kustannusten kasvuun. Tuottajien vertailu, kustannusten läpinäkyvyys ja tuottavuuden tavoittelu on välttämätöntä, jotta kustannuskehitykseen voidaan vastata.

Palveluntuottajien vertailulla parempia sote- palveluita

- ➔ Hyvinvointialue voi varmistaa asukkailleen parhaat mahdolliset sote-palvelut vertailemalla palveluntuottajia. Vertailukelpoisen tiedon tuottamisen ja jakamisen tulisi olla kiinteä osa hyvinvointialueen toimintatapoja
- ➔ Eduskunta edellytti niin ikään vertailukelpoisuutta
 - Sosiaali- ja terveysvaliokunnan toteaa mietinnössään: *Hyvinvointialueilla on tärkeää kehittää oman palvelutuotannon ja yksityiseltä hankittujen palvelujen vertailukelpoisuutta, jotta erilaisten tuotantomuotojen laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen liittyvä tieto tulee osaksi hyvinvointialueiden tuotantotapojen valintaa tukevaa päätöksentekoa.*
- ➔ Vertailua varten kerättävä ja tuotettava tieto on perusteltua jakaa avoimesti
- ➔ Järjestäjän ja tuottajan erottaminen tukee palveluntuottajien vertailua, kun järjestäjä asettaa itsensä objektiiviseksi palveluntuottajien tarkastelijaksi. Samalla tuotannon läpinäkyvyys lisääntyy ja kustannusten hallintaan sekä laadun parantamiseen saadaan työkaluja

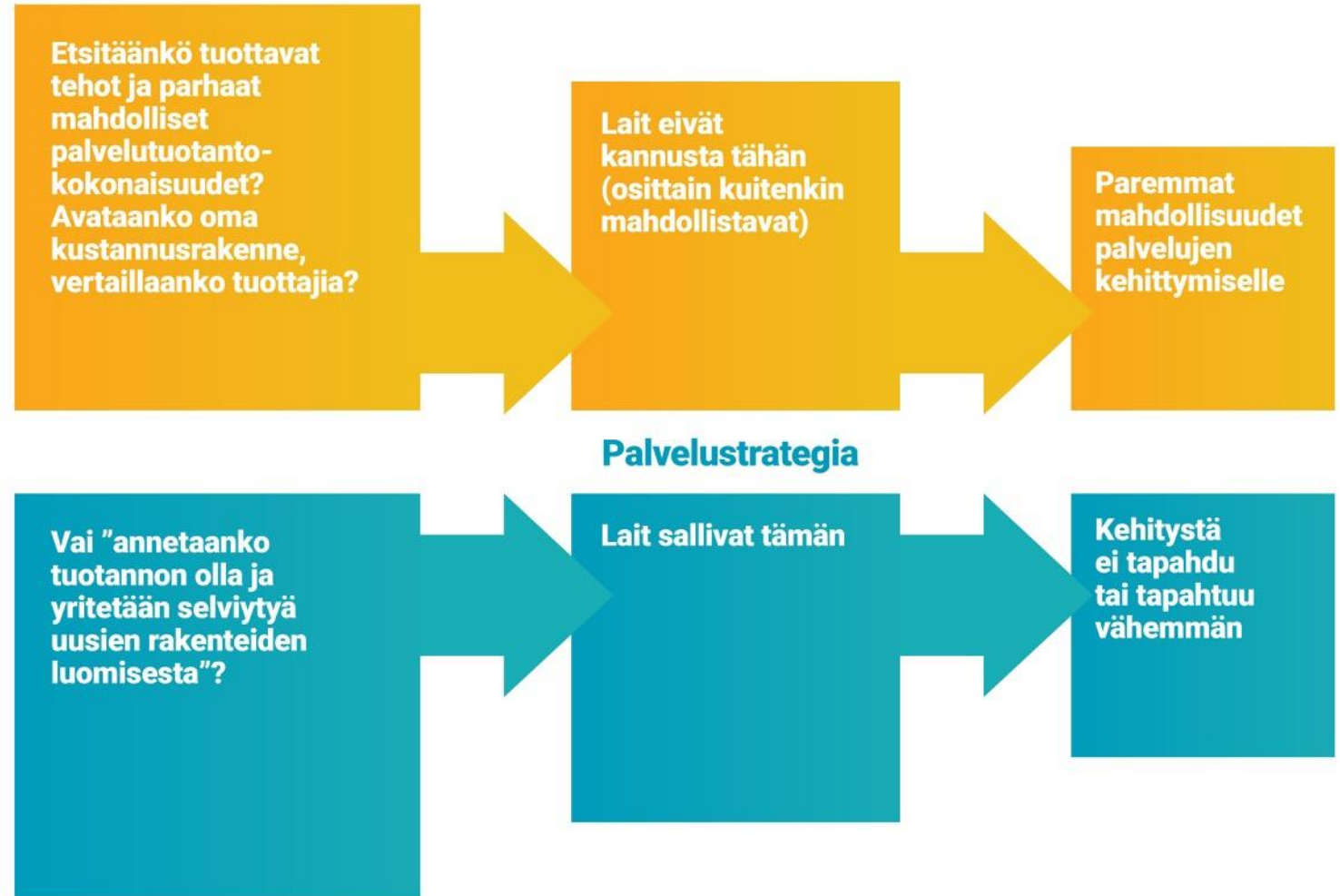
Palvelusetelin arvo kuntoon

- **Nykyinen palvelusetelilaki on hyvä, kunhan palvelusetelin arvo tosiasiassa määritellään lain määräämällä tavalla**
- Palvelusetelin arvon tulee seurata julkisen oman tuotannon hintaa.
 - Julkisen toimijan on tunnettava omat tuotantokustannuksensa.
 - Oikein sovellettuna laki mahdollistaa yhteistyön julkisen ja yritysten, sekä järjestöjen välillä
 - Hoito- ja palvelujonojen purkaminen, hoitotakuuajkojen noudattaminen, paikallisen elinvoiman tukeminen, asiakkaan osallisuuden vahvistaminen.

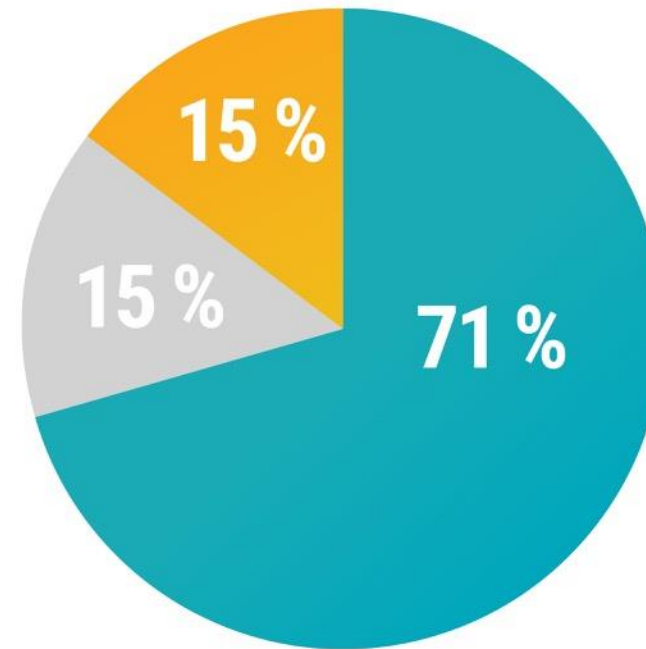
Hyvinvointi- alueiden kivi- jalka toimivalle palvelutuotantolle rakenne- taan nyt

Suhtautuminen monituottaja-malliin

- Suomalaiset suhtautuvat positiivisesti monituottajamalliin, **71% pitää hyvänä**, että kunta (jatkossa hyvinvointialue) käyttää julkisten sote-palveluiden tuottamiseen myös yrityksiä ja järjestöjä.
- **Asiaa vastustaa 15%** ja sama osuus vastaajista ei osaa muodostaa kantaansa asiasta.
- Kantar 2021, vastaajina kaikki yli 18-vuotiaat suomalaiset.

Onko mielestäsi hyvä, että kunta (jatkossa hyvinvointialue) käyttää julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisessa yksityisiä palveluntuottajia?
Yhteensä 2021, n=1611

Suhtautuminen palveluseteliin

Kantar 2021, n=1611

- Palveluseteliä pitäisi hyödyntää terveyspalvelualalla lähes kahden kolmanneksen **(62%) mielestä nykyistä enemmän**, hyödyntämisen **vähentämistä kannattaa 6%** ja asiaa ei osaa arvioida 15% vastanneista.
- Sosiaalipalvelualan osalta palvelusetelin lisäämistä kannattaa puolet suomalaisista ja vähentämisen kannalla on 7%. Yli viidennes (21%) ei osaa arvioida asiaa.
- Varhaiskasvatusalalla palvelusetelin käytön lisäämisen kannalla on 39% ja vähentämistä puoltaa 11%. Neljännes ei osaa sanoa kantaansa asiasta.

Hyvinvointiala HALI ry

Eteläranta 10,
00130 Helsinki

www.hyvinvointiala.fi

Instagram icon Hyvinvointiala

Facebook icon @Hyvinvointiala